

Marcela Sudková

Interpersonální metatextové prostředky v odborném textu anglickém a českém / The expression of interpersonal metadiscourse in English and Czech academic texts

diplovová práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, prosinec 2010

Posudek oponenta

Předložená diplomová práce Marcely Sudkové si klade za cíl porovnat prostředky vyjadřování a zastoupení interpersonálních funkcí v odborném stylu v angličtině a češtině, u kterých s ohledem na odlišnou typologickou charakteristiku a kulturní prostředí předpokládá jistou míru rozdílnosti.

Teoretická část je založena primárně na pracích K. Hylanda a vnímání odborného stylu (tradičně popisovaného jako objektivní a neosobní) coby prostředku přesvědčovacímu a prostředku vymezování se vůči potenciální kritice. Při popisu metadiskurzních prostředků jde tedy v zásadě o míru využívání jednotlivých explicitně indikovaných strategií při konstrukci argumentu, přímých odkazů k osobě autora, využívání hodnotících výrazů apod., tj. o míru napětí mezi „tradiční“ představou o funkci a výstavbě odborného článku jako objektivní prezentace reality a modernějším přiznáním nutně subjektivního pohledu pisatele. Metadiskurz tedy v pojetí Hylanda a autorky totožný s explicitními odkazy k procesu prezentace, z hlediska epistemického, hodnotového hodnocení, či fatických a interaktivních funkcí.

Základní teoretické a metodologické vymezení metadiskurzu pro svou práci hledá autorka v pracích Hylanda, (pro srovnání popisuje ještě přístup Sandersové a Mauranenové), jenž původně liší textové a interpersonální funkce (interactive x interactional). Hylandova koncepce zůstává primární, autorka se však chce omezit na funkce interpersonální, tzv. *interactional category*, zahrnující *hedge*, *booster*, *attitude marker*, *self-mention* a *relational markers*. V samotné práci však místy přehodnocuje i funkce Hylandem vnímané jako interaktivními (tradičně textová organizace textu): např. *the first thing to note*, *thus*, „tj.“, korelační spojky: *they seem to be quite reader-oriented*, str. 23 ... *and we would like to show that they exist*, str. 30)

Za účelem zmapování prostředků, které vyjadřují interpersonální funkce v odborném jazyce, prošla autorka dva texty anglické a dva texty české. Do části 3.1.2.1. nás autorka uvádí *in medias res*; „předpokládá“, že analyzované články již byly zmíněny a odkazuje se na ně pouze *Hyland's text*, *Klein's study*, *both articles*, aniž by byly uvedeny či jejich soupis byl v seznamu zdrojů (Reference). Není také popsáno, jak byly články zvoleny (pracuje se zde s pojmy jako prototypické (Hyland – *seems to follow rather more common wording*, str. 27) a atypické (Hanks)). Prostředky vyjádření jednotlivých funkcí, které identifikovala, popisuje v části 4.1 (funkce – formy); jde celkem o 321 výskytů v anglických textech a 394 v českém textu (i když tento kvantitativní údaj sama autorka nepředkládá). Pro zpracování empirické části vytváří autorka tabulku, ve které zachycuje realizační formy jednotlivých prostředků (např. *attitude marker* vyjádřený hodnotícím adjektivem, adverbiem a pod.). Jakkoliv šlo primárně o kvalitativní analýzu, byl by pro lepší orientaci příhodný úplný seznam forem, které autorka vy excerpovala (Příloha 2 uvádí pouze vybrané výrazy), i údaj o délce textů.

Dalším krokem je vyhledávání prostředků, které autorka identifikovala v první části, v korpusu 10 + 10 článků podobného rozsahu (*The Journal of Pragmatics* a *Slovo a Slovesnost*). V práci chybí soupis článků, které autorka do korpusu zařadila - není také zřejmé, zda byly do korpusu zařazeny také články analyzované v první části.

Prostřednictvím *Monoconcu* pak byly vyhledávány v korpusu vybrané výrazy, které se vyskytly v textech během manuální excerpcce a ověřován jejich výskyt na delším vzorku. Autorka volí pro další vyhledávání „prototypické příklady“ (str. 38) Z popisu není jasné, zda se jedná o příklady nejčastější či jinak volené. Zdá se, že jde primárně o výrazy, které mají analogický strukturní protějšek v češtině – práce se tedy zaměřuje na zkoumání míry shody v užívání analogických prostředků. V této souvislosti by mohlo být např. zajímavé vyhledávat české záporné výrazy (*není možné, nemůže se vyhnout, nepochybné, nevhodné, nežádoucí*, aj.), které patrně anglický odborný styl neužívá (?různé *politeness strategies*). Autorka také explicitně neříká, kolik procent příkladů z první části bylo ověřováno v části druhé.

Významou část práce tvoří již zmíněné kvantitativní srovnání jednotlivých prostředků v korpusu článků, kde autorka odhaluje některé zásadní rozdíly (využívání osobních zájmen v aj. vs. koncovek v čj., kombinace výrazů s různou pragmatickou funkcí v čj, modálních sloves, postojových sloves s doplněním obsahovou větou, častější zastoupení vytykácího *zejména*, atd.). Z hlediska strategií se oba jazyky zřetelně liší v počtu *self-mentions* a *relational markers*.

Poslední částí studie předkládá porovnání kolokačních rámců tří paralelních konstrukcí, které se vyskytly v obou jazycích (*it is ... that / je ... že*, , sloves užívaných v 1.os.pl.).

Jak vyplývá z výše uvedeného, práce představuje metodologicky zajímavou a promyšlenou kombinaci kvalitativní analýzy s návaznou korpusovou analýzou (jejich vzájemnou provázanost by bylo možno ještě propracovat). Autorka si však je dobře vědoma předností i nedostatků tohoto přístupu.

Práce je po technické stránce zpracována na dobré úrovni. Co se týká vlastního vyjadřování, autorka si patrně nedokázala udržet odstup od tématu a metadiskurzních prostředků ve vlastním textu silně nadužívá (v některých pasážích téměř na každém řádku, např. str. 53, zatímco dle Tab 2 se tyto prostředky v anglickém odb. textu vyskytly zhruba 2-3/100 slov).

Poznámky k jednotlivostem:

adjektivní platnost? - *je třeba* (str. 34), *je známo* (str. 48)

str. 38 – *declinations*

str. 36, 60 – patrně chybné odkazy do kapitoly 2

str. 43 - Huschová (2008) není v bibliografii

str. 77-8 – názvy knih a časopisů kurzívou (Biber et al., Leech, ...)

str. 58 - *there remains to add, there remains to mention* (str. 30), aj.

str. 74 – *another Hyland's claim*

Závěr: Jak vyplývá z výše uvedeného, předložená diplomová práce Marcely Sudkové představuje promyšlenou a dobře zpracovanou studii. Výše uvedené poznámky jsou spíše námětem pro diskuzi. Práci k obhajobě doporučuji a předběžně hodnotím známkou *výborně* či *velmi dobře*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

V Praze, 23. ledna 2011

